

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія:
ЮРИДИЧНІ НАУКИ
Випуск 1
Том 1

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Стратонов Василь Миколайович – декан юридичного факультету Херсонського державного університету, д.ю.н., професор, заслужений юрист України

Заступники головного редактора:

Бевзенко Володимир Михайлович – професор кафедри адміністративного та господарського права Херсонського державного університету, д.ю.н., професор

Шапошиников Костянтин Сергійович – декан факультету економіки і менеджменту Херсонського державного університету, д.е.н., доцент

Відповідальний секретар:

Сотула Олександр Сергійович – доцент кафедри галузевого права Херсонського державного університету, к.ю.н., доцент

Члени редакційної колегії:

Галуцько Валентин Васильович – директор Інституту права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», професор кафедри адміністративного та господарського права Херсонського державного університету, д.ю.н., доцент

Кафарський Володимир Іванович – професор кафедри теорії держави і права Херсонського державного університету, д.ю.н., професор, заслужений юрист України

Волошин Юрій Олексійович – завідувач відділу теорії і практики законотворчої діяльності, директор Української школи законотворчості Інституту законодавства Верховної Ради України, д.ю.н., професор

Конопльов В'ячеслав В'ячеславович – д.ю.н., професор, іноземний член Національної академії правових наук України, заслужений юрист України

Литвинов Олексій Миколайович – завідувач кафедри кримінального права та кримінології Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор

Літвін Валерій Валерійович – професор кафедри галузевого права Херсонського державного університету, к.ю.н.

Лукашівський Віталій Григорович – проректор з наукової роботи, завідувач кафедри кримінального процесу та криміналістики Класичного приватного університету, д.ю.н., професор, заслужений юрист України

Мельник Роман Сергійович – професор кафедри адміністративного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, д.ю.н., старший науковий співробітник

Мікулін Віктор Петрович – Вища експертна рада України, д.ю.н., професор

Сайчин Олександр Сергійович – професор кафедри кримінального процесу та криміналістики Класичного приватного університету, д.ю.н., професор

Слінько Сергій Вікторович – професор кафедри кримінального процесу та криміналістики Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор

Стрельцов Євген Львович – вчений секретар Південного регіонального наукового центру Національної академії правових наук України, член-кореспондент Національної академії правових наук України, д.ю.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України

Фріс Павло Львович – завідувач кафедри кримінального права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, д.ю.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України

Шишка Роман Богданович – завідувач кафедри цивільно-господарських дисциплін Ірпінської фінансово-юридичної академії, д.ю.н., професор

Шутак Ілля Дмитрович – професор кафедри теорії та історії права Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, д.ю.н., професор

Чертова Надія Андріївна – завідувач кафедри міжнародного права і порівняльного правознавства Північний Арктичний федеральний університет імені М.В. Ломоносова, д.ю.н., професор (Російська Федерація, м. Архангельськ)

Гармась Юрій Петрович – завідувач кафедри організації прокурорсько-слідчої діяльності Іркутського інституту підвищення кваліфікації прокурорських працівників Генеральної прокуратури Російської Федерації, д.ю.н., професор (Російська Федерація, м. Іркутськ)

Кубічек Павол – декан юридичного факультету Університету імені Коменського, д.ю.н., професор (Республіка Словаччина, м. Братислава)

Рябініна Тетяна Кимівна – завідувач кафедри кримінального процесу та криміналістики Південно-Західного державного університету, к.ю.н., професор (Російська Федерація, м. Курськ)

Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»
є фаховим виданням на підставі Наказу МОН України від 10 жовтня 2013 року № 1411 (додаток № 5).

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Херсонського державного університету
(Протокол № 8 від 30.03.2015 р.)

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації – серія KB № 19746-9546P
від 15.03.2013 р. видане Державною реєстраційною службою України

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

Гламазда П.В. ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ ПОКАРАНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В ПЕРІОД ПЕРЕБУВАННЯ ПРИ ВЛАДІ ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО (КВІТЕНЬ–ГРУДЕНЬ 1918 РОКУ)	7
Жаровська І.М. ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ Й РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА.....	12
Кретьова І.Ю. ЕВОЛЮЦІЙНЕ ТЛУМАЧЕННЯ ПРАВА У ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ	15
Куракін О.М. ПОНЯТТЯ МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В СЕМАНТИЧНОМУ РОЗРІЗІ.....	20
Марущак Н.В. ЩОДО ПИТАННЯ ПОВАГИ ДО ГІДНОСТІ ЛЮДИНИ, ЇЇ ПРАВ І СВОБОД У ТВОРАХ УКРАЇНСЬКИХ ДЕМОКРАТІВ СЕРЕДИНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ	23
Матвєєва Л.Г. НОВАЦІЯ ЯК ВИЯВ ТРАНЗИТИВНОСТІ У ПРАВІ.....	27
Міма І.В. ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕНЬ РЕЛІГІЙНО-ПРАВОВИХ ТРАДИЦІЙ У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ.....	31
Новіков В.В. ПРАВОВІ ПРИНЦИПИ ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ.....	36
Пилипенко А.І. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ.....	42
Подковенко Т.О. КОНЦЕПЦІЯ СВОБОДИ ІНДИВІДА У ТВОРЧОСТІ ІММАНУїЛА КАНТА.....	45
Подорожна Т.С. ФОРМУВАННЯ ЄДИНОГО ПРАВОПОРЯДКУ В УКРАЇНІ У СВІТЛІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	50
Саблук С.А. ПРОТИДІЯ РОЗКРАДАННЮ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ ВЛАСНОСТІ В УРСР У 1950-Х РОКАХ.....	54
Середюк В.В. ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПРАВОВІЙ НАУЦІ.....	59
Тєрованєсов А.М. СТАНОВЛЕННЯ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.....	64
Тітова Н.В. РЕПРЕСИВНА ПОЛІТИКА РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ ЩОДО ПОЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ПОДІЛЛЯ У 30-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ.....	68
Фулей Т.І. ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ ЯК ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМНОЇ ПОВЕДІНКИ ЗАКОНОДАВЦЯ.....	74
Хопта О.С. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ ПРИНЦИПІВ СУДОЧИНСТВА В СИСТЕМІ ПРИНЦИПІВ ПРАВА	79
Чеботарьов С.С. ГУМАНІСТИЧНІ ТРАДИЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПРАВІ.....	83
Чистякова Ю.В. КОД ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ЯК НЕОБХІДНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІЗНАННЯ ПРАВА.....	87
Шапірко П.М. ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК НАПРЯМ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....	91
Щетініна Т.О. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОХОЛДІНГІВ В УКРАЇНІ: ІСТОРІОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ.....	96

СЕКЦІЯ 2

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Гаврильців М.Т. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ.....	100
Гапоненко Л.В. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЧАСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ЗАКОНОДАВЧОМУ ПРОЦЕСІ.....	104
Грицик В.В. ГАРАНТІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ОСОБИ НЕ ДАВАТИ ПОКАЗАННЯ АБО ПОЯСНЕННЯ ЩОДО СЕБЕ, ЧЛЕНІВ СІМ'Ї ЧИ БЛИЗЬКИХ РОДИЧІВ.....	108

Звоздецька І.В. ІНСТИТУТ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ СЛУХАНЬ: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	112
Попенюк А.В. ВИБОРЧА СИСТЕМА НА ВИБОРАХ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ.....	116
Соляник К.Є. РІШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ДЖЕРЕЛ МУНІЦИПАЛЬНОГО ПРАВА.....	120
Тригубенко Г.В. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ПОДОЛАННЯ ПРАВОВОГО НІГІЛІЗМУ В УКРАЇНІ.....	123
Харченко Н.П., Кобринський В.Ю. ОСНОВНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОГО Й ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА.....	127
Цимбалістий Т.О. КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗВЕРНЕННЯ ЯК ЗАСІБ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	131

СЕКЦІЯ 3

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Серветник А.Г. ВІДКРИТІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОСНОВНОГО ЗАВДАННЯ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА.....	135
Бобрик В.І. ПРОВАДЖЕННЯ В СПРАВАХ ПРО ВИЗНАННЯ НЕОБґРУНТОВАНИМИ АКТИВІВ ТА ЇХ ВИТРЕБУВАННЯ ЯК ВИД ГАЛУЗЕВО-МАТЕРІАЛЬНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ СПРАВ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	139
Бутрин Н.С. ВИНИКНЕННЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ НА ПІДСТАВІ ЗАПОВІТУ ТА ЗАПОВІДАЛЬНОГО ВІДКАЗУВАННЯ.....	143
Власюк І.І. LEX CONCURSUS У РЕГУЛЮВАННІ ВІДНОСИН ТРАНСКОРДОННОЇ НЕСПРОМОЖНОСТІ.....	146
Даниляк Ю.В. ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК СУДОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ОСІБ, ЯКІ НЕ БРАЛИ УЧАСТІ У ЦИВІЛЬНІЙ СПРАВІ.....	150
Достдар Р.М. ПУБЛІЧНО-ПРАВОВІ УТВОРЕННЯ В ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ.....	154
Ізуйта П.О. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ.....	157
Сенченко Н.М., Коваленко А.В. УЧАСТЬ МАЛОЛІТНІХ І НЕПОВНОЛІТНІХ У НАЦІОНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ.....	162
Козик В.Є. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ПОХІДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ЦИВІЛІСТИЧНІЙ ДОКТРИНІ УКРАЇНИ Й ДЕРЖАВ СНД.....	166
Копитова О.С. ПРАВА Й ОБОВ'ЯЗКИ СТОРІН ДОГОВОРУ КОНТОКОРЕНТУ, ЙОГО ВИКОНАННЯ І ПРИПИНЕННЯ.....	172
Котвяковський Ю.О. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТРЕТЕЙСЬКОГО СУДОЧИНСТВА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У XVII–XIX СТОЛІТТЯХ.....	176
Марценко Н.С. ОСОБЛИВОСТІ ОБМЕЖЕННЯ ЖИТЛОВИХ ПРАВ І ЇХ ЗВ'ЯЗОК ІЗ МЕЖАМИ ЗДІЙСНЕННЯ ЦИХ ПРАВ.....	181
Маслов В.В. СУДОВІ РІШЕННЯ ТА ЇХ ЗМІСТ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ СУДОВОГО ПРЕЦЕДЕНТУ.....	185
Паснок А.О. ОСОБЛИВОСТІ Й НЕДОЛІКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВОРУ РОЗДРІБНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ТОВАРІВ.....	189
Савич О.С. ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОРТОВОГО Й МІЖПОРТОВОГО БУКСИРУВАННЯ.....	193
Савченко В.О. ЗВИЧАЙ ДІЛОВОГО ОБІГУ Й АРБІТРАЖНЕ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ ЯК ОКРЕМІ УМОВИ ДОГОВОРУ.....	198
Сигидин М.М. УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ ЯК ПРЕДМЕТ КОРПОРАТИВНОГО ДОГОВОРУ.....	202
Федорончук А.В. СТРОК ДОГОВОРУ ПРОКАТУ.....	206
Фолошня Д.І. ПОНЯТТЯ СІМ'Ї ТА ЧЛЕНІВ СІМ'Ї ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....	210
Форманюк В.В. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ВИНАХОДІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.....	213

РЕЦЕНЗІЯ

Ортинський В.Л. РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ ЗЬОЛКИ ВАЛЕНТИНА ЛЕОНІДОВИЧА НА ТЕМУ: «ОХОРОНА НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ У ПРИКОРДОННІЙ СФЕРІ (АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)».....	219
--	-----

УДК 349.42

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОХОЛДИНГІВ В УКРАЇНІ: ІСТОРІОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ

Щетініна Т.О., к. і. н.,
доцент кафедри бізнес-адміністрування та права
Полтавська державна аграрна академія

У статті розглянуто стан дослідження правового статусу агрохолдингів в Україні. Проаналізовано й узагальнено роботи низки науковців, у яких розкрито особливості правового регулювання діяльності холдингових компаній у сфері аграрних відносин. Актуалізовано необхідність урегулювання правового статусу агрохолдингів для подальшого розвитку сільського господарства.

Ключові слова: аграрна холдингова компанія (агрохолдинг), правове регулювання, правовий статус, сільське господарство, суб'єкти аграрних відносин, наукові дослідження.

В статье рассмотрено состояние исследований правового статуса агрохолдингов в Украине. Проанализированы и обобщены работы ряда учёных, в которых раскрыты особенности правового регулирования деятельности холдинговых компаний в сфере аграрных отношений. Актуализирована необходимость урегулирования правового статуса агрохолдингов для дальнейшего развития сельского хозяйства.

Ключевые слова: аграрная холдинговая компания (агрохолдинг), правовое регулирование, правовой статус, сельское хозяйство, субъекты аграрных отношений, научные исследования.

Schetinina T.O. LEGAL REGULATION OF THE ACTIVITIES OF AGRICULTURAL HOLDINGS IN UKRAINE: HISTORIOGRAPHY ASPECTS

In the article the review of the legal status of agricultural holdings in Ukraine. Analyzed and summarized the work of several scientists, in which the author reveals the peculiarities of legal regulation of activities of holding companies in the sphere of agrarian relations. Updated the necessity of regulation of the legal status of agricultural holdings for the development of agriculture.

Key words: agrarian holding companies (agroholdings), legal regulation, legal status, agriculture, subjects of agrarian relations, research.

Постановка проблеми. Сучасний стан сільського господарства в Україні сприяв розвитку різноманітних організаційно-правових форм, що наблизили вітчизняного аграрія до світових стандартів господарювання. Чимало факторів соціально-економічного характеру зумовили утворення й подальше поширення аграрних холдингових компаній. Стійке зростання попиту на продукти харчування сприяло підвищенню інвестиційної привабливості агробізнесу, який у вигляді холдингів одержав змогу охопити весь цикл виробництва. Науковці зазначають, що «створення агрохолдингів є моделлю подальшого розвитку агропромислового комплексу України, що дозволить вивести його на якісно нову траєкторію стабільного, високоефективного та конкурентоспроможного функціонування і вирішити пріоритетні завдання, а саме: продовольчу проблему, досягнути раціональних норм споживання основних продуктів харчування всіма верствами населення країни, збільшити експортний потенціал вітчизняного аграрного сектора економіки». За умов належного правового врегулювання діяльність агрохолдингів здатна «забезпечити комплексний благоустрій, соціально-економічну й екологічно урівноважену трансформацію сільських територій і поселень» [1, с. 155]. Безперечно, зростання кількості агрохолдингів в Україні (за прогнозами експертів станом на 2015 рік їх кількість перевищить 200–300 об'єднань) актуалізує проблему правового забезпечення їх діяльності.

Стан розробленості проблеми. Ураховуючи, що темою дослідження є історіографічний аналіз наукових розвідок із проблеми правового статусу агрохолдингів в Україні, то як аналіз останніх досліджень надамо короткий огляд розроблення цього питання економічною наукою. Такий підхід є доцільним, тому що останнім часом до означеної проблеми економісти зверталися набагато частіше, ніж науковці-правники. Крім того, у ґрунтовних дослідженнях агрохолдингів, проведених у межах юридичної науки, широко використовується доробок економістів щодо формулювання понять, визначення напрямів діяльності, перспектив і проблем розвитку.

Посилення інтеграційних процесів у сільському господарстві на сучасному етапі та необхідність вирішення значного комплексу проблем, які їх супроводжують, сприяли появі численних досліджень науковців-економістів із питань розвитку агрохолдингів в Україні. Концептуальні засади й окремі аспекти проблеми становлення та діяльності агрохолдингів висвітлені в працях економістів: І. Лукінова, П. Саблука, С. Дем'яненко, В. Андрійчука, В. Бойка, В. Василенка, А. Данкевича, О. Крисального, А. Мазура, М. Маліка, Ю. Нестерчук, О. Онищенко, В. Терещенка, Г. Черевка, В. Юрчишина, В. Яценка.

Означені дослідниками проблеми економічного характеру виявили, крім іншого, низку напрямів для вдосконалення правового регулювання статусу агрохолдингів. Економісти-аграрії влучно зауважують, що агрохолдинги набувають вигляду «економіки в економіці»

[2, с. 9]. У складі агропромислових холдингів, крім сільськогосподарських товаровиробників, «обов'язково є хоча б одне промислове підприємство, а також можуть бути торговельні, постачальницькі структури, банки, страхові компанії тощо» [3, с. 83]. Економічні реалії функціонування агропромислових холдингів вимагають відповідної урегульованості норм аграрного, земельного, господарського, фінансового права. Саме тому аналізувати стан висвітлення правового статусу агрохолдингів в Україні необхідно з урахуванням значного доробку науковців-економістів, у чиїх працях не раз розглядалися, зокрема, організаційно-правові аспекти діяльності агропромислових холдингів [4; 5, с. 73; 6].

Метою статті є узагальнений аналіз наявних наукових досліджень із питань правового регулювання процесів створення й діяльності аграрних холдингових компаній в Україні.

Виклад основного матеріалу. Потрібно зазначити, що в наукових дослідженнях із проблеми аграрних холдингових компаній в Україні першочергово наголошується на відсутності окремої регламентації правового статусу агрохолдингів у чинному законодавстві. Автор найбільш ґрунтовних розвідок із питань правового регулювання діяльності агрохолдингів В. Уркевич, з'ясовуючи зміст самого поняття «агрохолдинг», звертається до тлумачень, поданих у низці економічних досліджень [7].

Відсутність окремого нормативно-правового акта про статус агрохолдингів зобов'язує науковців звертатися до регламентації статусу холдингових компаній загалом.

Так, ст. 1 Закону України «Про холдингові компанії в Україні» встановлює, що холдингова компанія – це акціонерне товариство, яке володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств [8]. До появи вказаного Закону діяльність холдингів регламентувалася Указом Президента України «Про холдингові компанії, що створюються в процесі корпоратизації і приватизації» (1996 р.). Чинне законодавство визначає холдинговим корпоративним пакетом акцій (часток, паїв) такий пакет акцій (часток, паїв) корпоративного підприємства, який перевищує 50 відсотків чи становить величину, що забезпечує право вирішального впливу на господарську діяльність корпоративного підприємства, холдингової компанії.

Ще до прийняття спеціального закону про холдингові компанії в ч. 5 ст. 126 Господарського кодексу України холдингову компанію було визначено як публічне акціонерне товариство, яке володіє, користується, а також розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств (крім пакетів акцій, що перебувають у державній власності) [9, с. 210–211].

Виходячи із зазначених норм, науковці роблять висновок, що за організаційно-правовою формою холдингова компанія є публічним акціонерним товариством, що має у власності пакет акцій (часток, паїв) інших

корпоративних підприємств, і цей пакет забезпечує вирішальний вплив на такі підприємства. Іншими словами, холдингова компанія повністю впливає на господарську діяльність інших корпоративних підприємств і контролює її. Корпоративними підприємствами у ст. 63 Господарського кодексу України і ст. 1 вказаного Закону називають господарські товариства, тобто холдингова компанія може володіти акціями (частками, паями) лише господарських товариств – акціонерних, товариств з обмеженою чи додатковою відповідальністю, повних чи командитних товариств [10, с. 15].

Дослідники зазначають, що законодавством не закріплено вимог до суб'єктів, які можуть створювати холдингові компанії. Згідно зі ст. 4 Закону, «рішення про утворення холдингової компанії приймається власниками холдингових корпоративних пакетів акцій (часток, паїв) та оформлюється відповідним договором». Отже, робить висновок у своєму дослідженні Д. Іващенко, що «суб'єктом створення агрохолдингової компанії може бути як фізична особа, так і фізична особа-підприємець чи юридична особа, яка володіє холдинговими пакетами акцій не менше ніж двох сільськогосподарських корпоративних підприємств» [11, с. 131].

Досліджуючи проблему правового регулювання діяльності агрохолдингів, необхідно зважувати, що «провідним шляхом їх утворення ... стало впливання вітчизняного або ж іноземного капіталу несільськогосподарського походження в переробну промисловість з подальшим розвитком збуту і з метою самозабезпечення сировиною, розвитком сільського господарства». Це, на думку Н. Зарицької, «індикативно свідчить про наміри агрохолдингу на тривалий час залишитися у сільському господарстві» [12, с. 254].

Правове регулювання діяльності агрохолдингів розглядається дослідниками також у контексті розвитку конкурентоспроможності сільськогосподарських товаровиробників. Я. Самсонова зараховує до конкурентних переваг агрохолдингів можливість здійснювати «виробництво у великих обсягах сільськогосподарської продукції та розвиток технологічно пов'язаних з ним підприємств переробки й торгівлі, а також високий рівень диверсифікації виробництва, можливість залучення значних інвестицій в основне виробництво, що не під силу середнім і дрібним сільськогосподарським підприємствам, централізація управління та високий рівень кваліфікації управлінського персоналу [13, с. 5].

У низці досліджень висвітлюються окремі аспекти правового регулювання діяльності агрохолдингів. Зокрема, П. Кулініч розглядає питання продажу права оренди на земельні ділянки сільськогосподарського призначення. Автор зазначає, що «потужний наступ агрохолдингів відбувається в умовах дії мораторію на продаж сільськогосподарських земель, використовуючи можливості права оренди», підкреслюючи, що «всі землеволодіння агрохолдингів ґрунтуються на договорах оренди сільськогосподарських угідь» [14]. Дослідник робить висновок про негативний вплив

агрохолдингів навіть на перспективи розвитку ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення й формування фермерського сектора аграрного виробництва.

Подібні критичні висновки щодо негативного впливу агрохолдингів на розвиток земельних відносин робить науковець О. Воловик, яка зазначає, що «після 2004 року розпочалася великомасштабна концентрація землекористування, яка виявляється у нарощуванні площ орендованих земель, створенні нових агрохолдингів, вертикально та горизонтально інтегрованих структур, земельні масиви яких досягають десятків-сотень тисяч гектарів, монополізуючи вигоди від міжнародної торгівлі сільськогосподарською продукцією та продовольством» [15, с. 4]. Аналізуючи агрохолдинги як суб'єкт господарювання в аграрному секторі економіки, авторка підкреслює їх негативний вплив на розвиток сільської місцевості: «Вміло використовуючи податкові пільги та преференції, передбачені законодавством для сільського господарства, ці господарські структури присвоюють вартість, яка мала б стати джерелом повноцінного відтворення використовуваних ними природних і соціальних ресурсів сільської місцевості та поліпшення якості локального життєвого середовища, але насправді «вимивається» із села».

Питання правового статусу агрохолдингів, які активно розвиваються в аграрній сфері останніми роками, не відображені в навчальній літературі [16] або ж зведені до фрагментарного згадування. Так, у підручнику з аграрного права О. Погрібного агрохолдинги подано лише в контексті класифікації суб'єктів аграрних відносин, вони включені до групи підприємницьких структур, які спрямовані «на надання різноманітних фінансово-кредитних, страхових, комерційних, посередницьких та інших послуг для забезпечення підприємницької діяльності сільськогосподарських товаровиробників. До цієї групи належать банки, кредитні спілки, біржі, страхові компанії, аграрні холдинги» [17, с. 96].

На сьогодні фахівці зазначають про необхідність розроблення окремого закону, який регламентував би правовий статус агрохолдингів в Україні. Крім того, активну участь у його підготовці повинні брати самі власники інтегрованих об'єднань, що дасть змогу говорити про посилення їх соціальної відповідальності. Розглядаючи питання про необхідність законодавчого закріплення статусу агрохолдингу, генеральний директор холдингу HarvEast Саймон Чернявський указує на реальну потребу загалом у низці законів, які сприятимуть діяльності холдингів у сільському господарстві. Це й закріплення на законодавчому рівні підтримки з боку держави сільськогосподарських товаровиробників, що сприяло б притоку інвестицій, і вирішення питання з купівлею-продажем землі й безпосереднє визначення правового статусу агрохолдингів [18, с. 109].

Дослідження процесів подальшого реформування аграрного сектора економіки України актуалізують увагу науковців до інтегрованих об'єднань у формі агрохолдингів. О. Олій-

ник зазначає, що «до численних передумов з формування сільськогосподарських інтегрованих підприємств належить і законодавче окреслення стабільних правових норм їхньої бізнес-діяльності, і не тільки національних, а й міжнародних» [19, с. 109].

Висновки. Отже, констатуючи факт значного зростання кількості агрохолдингів в Україні, яке супроводжується високим рівнем концентрації інвестиційних капіталів і земель сільськогосподарського призначення, питання регламентації правового статусу цих холдингових компаній, особливостей державної реєстрації та специфіки діяльності залишається неврегульованим. Удосконалення нормативно-правової бази щодо створення й діяльності агрохолдингів потребують не тільки самі холдингові компанії, а й інші сільськогосподарські товаровиробники, що перебувають із ними в господарській взаємодії, а також мешканці сільських територій, які зазнають суттєвого соціального-економічного впливу агрохолдингів. Аналіз низки наукових досліджень дає змогу зробити висновок, що формування поняття агрохолдингу відбувається на сьогодні в межах економічних наукових процесів, залишаючи науковцям-правникам питання правового регулювання окремих напрямів діяльності аграрних холдингових компаній.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Данкевич А.Є. Організаційно-економічний механізм побудови агрохолдингів / А.Є. Данкевич // Формування ринкової економіки : зб. наук. праць. – Спец. вип. : у 2 ч. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана»; відп. ред. О.О. Беляєв. – К. : КНЕУ, 2011. – Ч. 1 : Організаційно-правові форми агропромислових формувань: стан, перспективи та вплив на розвиток сільських територій. – 2011. – С. 148–155.
2. Нестерчук Ю.О. Аграрно-промислові об'єднання в інноваційній структурі АПК / Ю.О. Нестерчук // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2008. – № 8/1 (31). – С. 8–15.
3. Данкевич А.Є. Особливості функціонування холдингів в аграрному секторі економіки / А.Є. Данкевич // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. Серія «Економічні науки». – 2013. – № 2 (5). – С. 82–91. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znpstdau_2013_2\(5\)_13.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znpstdau_2013_2(5)_13.pdf).
4. Данкевич А.Є. Розвиток організаційно-правових форм господарювання в умовах ринку : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Економіка: сучасний стан та пріоритети розвитку». – Сімферополь : ДІАІПІ. – 2011. – С. 74–76.
5. Залізко В.Д. Вплив агрохолдингізації сільськогосподарських підприємств на соціально-економічний розвиток сільських територій / В.Д. Залізко // Економіка України. – 2013. – № 6. – С. 71–78.
6. Черевко Г. Агрохолдинги як нові організаційні форми крупно товарного господарювання в агробізнесі України / Г. Черевко // Аграрна економіка. – 2012. – Т. 5. – № 1–2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ae_2012_5_1-2_9.pdf.
7. Уркевич В.Ю. Правові проблеми функціонування агрохолдингів в Україні / В.Ю. Уркевич [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2014/01/Urkevych.pdf>.
8. Про холдингові компанії в Україні : Закон України від 15.03.2006 р. № 3528-IV (редакція від 08.04.2012 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3528-15>.

9. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / кол. авт.: Г.Л. Знаменський, В.В. Хахулін, В.С. Щербина та ін. ; за заг. ред. В.К. Мамутова. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 688 с.

10. Уркевич В.Ю. Суб'єкти інвестиційних правовідносин у сфері сільського господарства / В.Ю. Уркевич // Актуальні питання інноваційного розвитку. – 2012. – № 2. – С. 12–17.

11. Іващенко Д.В. Правові аспекти створення агрохолдингу / Д.В. Іващенко // Порівняльно-аналітичне право. – 2014. – № 1. – С. 130–133.

12. Зарицька Н.П. Ретроспектива розвитку агрохолдингів в Україні крізь призму менеджменту / Н.П.Зарицька // Розвиток агробізнесу в Україні: проблеми, пріоритети, перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої 10-річчю факультету аграр. менеджменту (Україна, м. Житомир, 25–27 березня 2010 р.). – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – 312 с.

13. Самсонова Я.О. Правові засади розвитку конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва як основного напрямку державної аграрної політики України / Я.О. Самсонова // Теорія і практика правознавства. – 2014. – Вип. 2 (6). – С. 1–12. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/download/el_zbirk/2.2014/17.pdf.

14. Кулініч П. Ринок сільськогосподарських земель в Україні: чи зможе він функціонувати на праві оренди / П. Кулініч // Юридичний журнал. – 2014. – № 4. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=4068>.

15. Воловик О.А. Щодо причин усталеності в Україні деяких архаїчних форм господарювання: інституціональний підхід / О.А. Воловик // Часопис Академії адвокатури України. – 2012. – № 4. – С. 1–6.

16. Аграрне право України : [підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих закладів освіти] / [В.М. Гайворонський, В.П. Жушман, В.М. Корнієнко та ін.] ; за ред. В.М. Гайворонського та В.П. Жушмана. – Х. : Право, 2003. – 240 с.

17. Аграрне право України : [підручник] / за ред. О.О. Погрібного. – К. : Істина, 2007. – 448 с.

18. Макаренко В. Спасителі чи кон'юктурники / В. Макаренко // Агроперспектива : Інформаційно-аналітичний журнал. – 2012. – № 1 (142). – С. 46–51.

19. Олійник О.О. Соціально-економічна природа становлення і розвитку агрохолдингів / О.О. Олійник // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2012. – № 3(19). – С. 106–109.